

ประชามติรัฐธรรมนูญใหม่: การจัดลำดับอำนาจรัฐใหม่สู่มาตรฐานสากล

REFERENDUM ON A NEW CONSTITUTION: REORDERING STATE POWER TOWARDS INTERNATIONAL STANDARDS

¹พระสมุห์ทินวัฒน์ ปณฺญาสาโร (บุญทศ) และ ²เคมีกา บรรลิจิตกุล

¹Phra Smuhan Tinawat Pannasaro (Bunthot) and ²Khemika Bunlikitkul

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chonburi Buddhist College, Thailand

Received: 2026-03-09

¹Corresponding Author's Email: Khemika.var@mcu.ac.th

Revised: 2026-03-22

¹เบอร์โทร : 092-594-5193

Accepted: 2026-03-24

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ปรากฏการณ์การออกเสียงประชามติในปี พ.ศ. 2569 ในฐานะหมุดหมายสำคัญของการจัดระเบียบโครงสร้างอำนาจรัฐไทยใหม่ (2) ศึกษาสาเหตุความเปราะบางของรัฐธรรมนูญไทยในอดีตผ่านแนวคิดลำดับชั้นของความชอบธรรมและการเปลี่ยนผ่านเชิงสถาบัน และ (3) เสนอตัวแบบการจัดระเบียบอำนาจใหม่สู่มาตรฐานสากล บทความนี้ใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ โดยบูรณาการแนวคิดสัญญาประชาคม ทฤษฎีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ และหลักประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ผลการศึกษาพบว่า สถานะความเปราะบางของรัฐธรรมนูญไทยในอดีตเกิดจากการจัดวางลำดับชั้นความชอบธรรมที่ผิดทิศทางแบบบนลงล่าง บทความนี้จึงเสนอตัวแบบการจัดระเบียบอำนาจใหม่ผ่านกระบวนการ “ฉันทามติมหาชน” โดยใช้สมการการสร้างสมดุลระหว่างจารีตและการปฏิรูป เพื่อเปลี่ยนผ่านรัฐไทยไปสู่การเป็นรัฐที่ยึดโยงกับสิทธิอำนาจทางหลักการและมาตรฐานสากล นำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นสัญญาประชาคมอย่างแท้จริง ผลการสังเคราะห์เชิงทฤษฎีนำไปสู่การนำเสนอ “ตัวแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจรัฐใหม่” ที่ประกอบด้วย 4 เสาหลัก ได้แก่ ความสามารถในการวิพากษ์ การมีส่วนร่วมที่หลากหลาย การใช้เหตุผลสาธารณะ และพื้นที่เห็นต่างอย่างปลอดภัย

คำสำคัญ: ประชามติ; รัฐธรรมนูญ; ลำดับอำนาจรัฐ; ฉันทามติมหาชน; มาตรฐานสากล

Abstract

This academic article aimed to: (1) analyze the 2026 constitutional referendum as a significant milestone in the reconfiguration of the power structure of the Thai state; (2) examine the underlying causes of fragility in previous Thai constitutions through the concepts of the hierarchy of legitimacy and institutional transition; and (3) propose a new model of power reconfiguration aligned with international standards. The study employed a systematic literature review and comparative analysis by integrating the concepts of the social contract, constituent power theory, and deliberative democracy. The findings revealed that the fragility of previous Thai constitutions had resulted from a misdirected, top-down hierarchy of legitimacy. Accordingly, the article proposed a new model of power reconfiguration through a process of “popular consensus,” incorporating an equilibrium equation between tradition and reform. This approach was intended to facilitate the transformation of the Thai state into a state grounded in principled authority and international standards, thereby leading to the drafting of a constitution that genuinely functioned as a social contract. The theoretical synthesis further led to the formulation of a “New State Power Architecture Model,” which comprised four key pillars: critical capacity, inclusive participation, the exercise of public reason, and safe spaces for dissent.

Keywords: Referendum; Constitution; State Power Reordering; Democratic Mandate; International Standards

บทนำ

สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยตลอดระยะเวลาเก้าทศวรรษนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ตกอยู่ในวงจรของความไม่มีเสถียรภาพทางรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง การประกาศใช้รัฐธรรมนูญกว่า 20 ฉบับในช่วงเวลาดังกล่าว เฉลี่ยมีการเปลี่ยนกติกาทุก 4-5 ปี ไม่ได้สะท้อนถึงวิวัฒนาการทางประชาธิปไตยที่มีพลวัต หากแต่เป็นดัชนีชี้วัดสภาวะที่รัฐขาด “สถาปัตยกรรมแห่งอำนาจ” ที่มั่นคงและได้รับยอมรับในระดับมหาชน Phakirat (2021) การเปลี่ยนผ่านกติกาสูงสุดบ่อยครั้งส่งผลให้รัฐธรรมนูญถูกลดทอนฐานะจาก “สัญญาประชาคม” (Social Contract) กลายเป็นเพียงเครื่องมือเชิงเทคนิคในการจัดระเบียบอำนาจชั่วคราวของผู้ถืออำนาจในแต่ละยุคสมัย

ในระดับสากล รายงานของ (International Institute for Democracy and Electoral Assistance International IDEA, 2022) ระบุว่าประเทศที่มีความมั่นคงทางประชาธิปไตยมักมีรัฐธรรมนูญที่ได้รับการ

จัดทำผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง ขณะที่ Venice Commission (2022) ซึ่งเป็นองค์กรที่ปรึกษาด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญของสภายุโรป ได้กำหนดหลักปฏิบัติที่ดีในการจัดทำประชามติ โดยเน้นย้ำว่าความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และการยอมรับจากมหาชนเป็นรากฐานสำคัญของความชอบธรรมทางรัฐธรรมนูญ

ในบริบทดังกล่าว ปรากฏการณ์การออกเสียงประชามติในปี พ.ศ. 2569 ที่มีประชาชนกว่า 19 ล้านคน หรือคิดเป็นเสียงข้างมากเด็ดขาด (Supermajority) ประมาณร้อยละ 65 ของผู้มีสิทธิลงมติเห็นชอบให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ได้สร้างจุดเปลี่ยนสำคัญทางประวัติศาสตร์ กระบวนการนี้ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงออกทางการเมืองตามปกติ แต่คือการสถาปนา “ฉันทามติมหาชน” (Democratic Mandate) ที่ทรงพลังที่สุดเท่าที่เคยปรากฏมาในประวัติศาสตร์การเมืองไทยร่วมสมัย (Office of the Election Commission, 2026) ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนถึงเจตจำนงของประชาชนในการเป็น “สถาปนิกของรัฐ” ผ่านการมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาสูงสุดของสังคม

ปัญหาสำคัญที่ต้องพิจารณาคือการทำอะไรให้เสียงมหาชนเหล่านี้ไม่ถูกทำให้กลายเป็นเพียงเครื่องมือสร้างความชอบธรรมให้แก่โครงสร้างอำนาจชุดเดิม แต่ต้องนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านฐานอำนาจรัฐจากอำนาจเชิงบังคับตามตัวบทกฎหมาย (Potestas) ไปสู่สิทธิอำนาจทางหลักการ (Auctoritas) ที่ได้รับความยอมรับจากทุกภาคส่วน (Rawls, 1971; Habermas, 1996)

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์การออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2569 ในฐานะเครื่องมือการสถาปนาความชอบธรรมเชิงโครงสร้างของรัฐไทยใหม่ (2) เพื่อศึกษาสาเหตุและกลไกของความเปราะบางทางรัฐธรรมนูญในอดีตผ่านกรอบทฤษฎีลำดับขั้นความชอบธรรมและการเปลี่ยนผ่านเชิงสถาบัน และ (3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดลำดับอำนาจรัฐใหม่ที่สร้างความสมดุลระหว่างฐานทางสถาบันดั้งเดิมและมาตรฐานประชาธิปไตยสากล

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีสัญญาประชาคมและอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ

แนวคิดสัญญาประชาคม (Social Contract Theory) มีรากฐานจากนักปรัชญาการเมืองตะวันตก โดยเฉพาะ Locke (1689) ที่เสนอว่าอำนาจรัฐต้องมาจากความยินยอมพร้อมใจของประชาชน และ Rousseau (1762) ที่เน้นย้ำว่ารัฐธรรมนูญต้องสะท้อน “เจตจำนงทั่วไป” (General Will) ของประชาชน แนวคิดเหล่านี้ได้รับการพัฒนาต่อโดย Rawls (1971) ในทฤษฎีความยุติธรรม ที่เสนอว่ากติกาพื้นฐานของสังคมต้องเป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับได้หากอยู่ภายใต้ “ม่านแห่งความไม่รู้” (Veil of Ignorance)

ในบริบทของกฎหมายมหาชนร่วมสมัย แนวคิด “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ” (Constituent Power) ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดย Schmitt (1928) อธิบายว่าอำนาจสถาปนาเป็นอำนาจที่อยู่เหนือรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจในการตัดสินใจว่ารัฐจะมีรูปแบบอย่างไร ขณะที่ Phakirat (2021) ได้ประยุกต์ใช้

แนวคิดนี้ในบริบทไทย โดยชี้ให้เห็นว่าเมื่ออำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญไม่ได้มีจุดกำเนิดมาจากเจตจำนงของพลเมืองอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญนั้นย่อมขาดสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดในทางเนื้อหา

1.2 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

Habermas (1996) พัฒนาทฤษฎี “ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ” (Deliberative Democracy) ที่เน้นการใช้เหตุผลสาธารณะ (Public Reasoning) ในการตัดสินใจทางการเมือง แนวคิดนี้เสนอว่าความชอบธรรมของกฎหมายและรัฐธรรมนูญมาจากกระบวนการอภิปรายที่เปิดกว้าง เสรี และเท่าเทียม ไม่ใช่เพียงการลงคะแนนเสียงตามหลักเสียงข้างมาก

Held (2006) ในงาน “Models of Democracy” ได้จำแนกรูปแบบประชาธิปไตยและชี้ให้เห็นว่าประชาธิปไตยที่ยั่งยืนต้องมีทั้งมิติของการมีส่วนร่วม (Participatory) และมิติของการปรึกษาหารือ (Deliberative) ควบคู่กัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับงานของ Fishkin (2018) ที่เสนอกลไก “Deliberative Polling” เป็นเครื่องมือสร้างฉันทามติในสังคมที่มีความขัดแย้ง

1.3 ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านเชิงสถาบัน

ทฤษฎีสถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism) โดยเฉพาะแนวคิดของ North (1990) และ Acemoglu and Robinson (2012) ได้อธิบายว่าสถาบันทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศ รัฐธรรมนูญในฐานะสถาบันพื้นฐานจึงต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ขณะเดียวกันก็ต้องมีความมั่นคงเพียงพอที่จะสร้างความคาดเดาได้ (Predictability) ให้กับระบบการเมือง

ในบริบทการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง (Political Transition) Linz and Stepan (1996) เสนอว่าการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่สำเร็จต้องมีฉันทามติพื้นฐานเกี่ยวกับกติกาของเกม (Rules of the Game) ที่ทุกฝ่ายยอมรับ สอดคล้องกับงานของ Saengkanokkul (2020) ที่วิเคราะห์ว่าสถาปัตยกรรมทางการเมืองที่ยั่งยืนจำเป็นต้องหาจุดสมดุลระหว่าง “ภาระหน้าที่ทางประวัติศาสตร์” และ “เจตจำนงร่วมสมัยของประชาชน”

1.4 กรอบมาตรฐานสากลว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญ

Venice Commission (2022) ได้กำหนด “Code of Good Practice on Referendums” ซึ่งเน้นหลักการสำคัญ ได้แก่ (1) ความเป็นสากลของสิทธิออกเสียง (2) ความเท่าเทียมในการรณรงค์ (3) ความเสรีในการแสดงออก และ (4) ความโปร่งใสของกระบวนการ International IDEA (2022) ได้เสริมว่ากระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญที่ดีต้องครอบคลุมทั้งมิติของการมีส่วนร่วม (Inclusion) การปรึกษาหารือ (Deliberation) และการให้ความยินยอม (Consent)

2. การถอดรหัสความเปราะบางของรัฐธรรมนูญไทยในอดีต

2.1 ลำดับชั้นความชอบธรรมที่ผิดทิศทาง

ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทำให้รัฐธรรมนูญไทยขาดเสถียรภาพและไม่สามารถหยั่งรากลึกในสังคมได้ ไม่ใช่เพียงความขัดแย้งในรายมาตราหรือตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่คือปัญหาเรื่อง “ลำดับชั้นของความชอบธรรม” (The State Ordering Chain) ที่ผิดทิศทางมาโดยตลอด (Phakirat, 2021)

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2569)

วงจรการเมืองไทยในอดีตมักดำเนินตามรูปแบบดังนี้: การเข้าสู่อำนาจรัฐด้วยวิถีทางนอกระบบหรือการรัฐประหาร → การกำหนดโครงสร้างอำนาจโดยกลุ่มชนชั้นนำ → กระบวนการร่างกติกากตามความต้องการของผู้ถืออำนาจ → การนำไปขอการรับรองจากประชาชนในลักษณะการลงประชามติเพื่อยืนยันสิ่งที่ถูกกำหนดไว้แล้ว (Ex-post Facto Legitimacy)

กระบวนการในลักษณะ “บนลงล่าง” (Top-down) ดังกล่าว ส่งผลให้รัฐธรรมนูญถูกลดทอนฐานะจากการเป็น “สัญญาประชาคม” ที่ประชาชนร่วมกันตกลงยินยอม กลายเป็นเพียง “กลไกแห่งอำนาจ” (Mechanism of Power) ที่ถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดระเบียบทางการเมืองเฉพาะหน้าและสืบทอดอำนาจ สอดคล้องกับข้อวิเคราะห์ของ Saengkanokkul (2020) ที่ชี้ว่าเมื่ออำนาจสถาปนาไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานเจตจำนงมหาชน รัฐธรรมนูญจึงแปรสภาพทางอุดมการณ์และนำไปสู่วัฏจักรของการฉีกและร่างกฎหมายใหม่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

2.2 ช่องว่างระหว่างหลักการประชาธิปไตยสากลและการเมืองเชิงศีลธรรมแบบไทย

สภาวะความเปราะบางดังกล่าวยังสะท้อนถึงช่องว่างระหว่าง “หลักการประชาธิปไตยสากล” กับ “การเมืองเชิงศีลธรรม” ที่รัฐไทยนิยามขึ้นอย่างเฉพาะเจาะจง โดยในอดีต รัฐมักใช้ “ศีลธรรม” และ “ความเป็นไทย” เป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่การใช้อำนาจและจำกัดเสรีภาพของพลเมืองที่เห็นต่าง (Techapirom, 2023)

ซึ่งในทางรัฐศาสตร์สมัยใหม่ตามแนวคิดของ Held (2006) รัฐธรรมนูญที่ยั่งยืนต้องเปิดพื้นที่ให้กับการถกเถียงเชิงวิพากษ์และการใช้เหตุผลสาธารณะ (Public Reasoning) ไม่ใช่การบังคับใช้ศีลธรรมเดียวเพื่อกดทับพลเมือง ความขัดแย้งระหว่างสองกระบวนการทัศนนี้เป็นรากเหง้าสำคัญของความไม่เสถียรทางการเมืองไทย

2.3 บทเรียนจากประสบการณ์ประชามติในอดีต

การศึกษาประสบการณ์ประชามติรัฐธรรมนูญในประเทศไทย โดยเฉพาะการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2559 ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการเหล่านี้มีข้อจำกัดในการสร้างความชอบธรรมที่แท้จริง เนื่องจาก (1) ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักการตั้งแต่ต้น (2) ทางเลือกถูกจำกัดให้เป็นเพียง “รับ” หรือ “ไม่รับ” โดยไม่มีทางเลือกอื่น และ (3) บรรยากาศทางการเมืองไม่เอื้อต่อการอภิปรายอย่างเสรี (Pholkem et al., 2021)

3. สมการแห่งการเปลี่ยนผ่าน: จารีตนิยม × การปฏิรูป (Continuity × Change)

3.1 หลักการสมดุลในการเปลี่ยนผ่าน

หัวใจสำคัญของการจัดระเบียบอำนาจรัฐในครั้งนี้ ไม่ใช่การหักล้างทำลายอดีตเพื่อเริ่มต้นใหม่ในลักษณะกระตุกกระชาก (Disruption) แต่คือการใช้ “ปัญหาแห่งการเปลี่ยนผ่าน” ผ่านสมการสำคัญคือ “จารีต × ปฏิรูป” (Continuity × Change) เพื่อรักษาสมดุลของรัฐให้มีความมั่นคงอย่างมีพลวัต โดยการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของอำนาจใหม่ต้องพิจารณาผ่านสองมิติขนานกัน:

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2569)

Continuity (จารีต) คือการรักษา “รากเหง้า” และทุนทางสถาบันที่หล่อหลอมความเป็นชาติให้เป็นฐานพลังที่มั่นคง ในทางรัฐศาสตร์ มิติแห่งความต่อเนื่องนี้ทำหน้าที่เป็นหลักประกันความมั่นคงของรัฐ (State Stability) ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ช่วยประคับประคองสังคมในยามเปลี่ยนแปลง การรักษาจารีตที่สอดคล้องกับคุณค่าสมัยใหม่จึงเป็นการสร้าง “สถาบันเชิงเสถียรภาพ” ที่ช่วยค้ำยันไม่ให้รัฐเกิดภาวะสุญญากาศทางอำนาจ (North, 1990)

Change (ปฏิรูป) คือการปรับปรุงโครงสร้างอำนาจและกฎกติกาให้มีความทันสมัย (Modernization) เพื่อตอบสนองต่อพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 การปฏิรูปในบริบทนี้หมายถึงการจัดวางความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่าง “สถาบันดั้งเดิม” และ “วิถีประชาธิปไตยสากล” ให้มีความเป็นธรรมและสามารถตรวจสอบได้ (Acemoglu and Robinson, 2012)

นี่ไม่ใช่ “ทางสายกลาง” ในลักษณะประนีประนอมจนไร้จุดยืนทางหลักการ แต่คือ “ทางยกระดับ” (Elevated Path) ที่ทำให้จารีตกลายเป็นฐานรากที่มีพลัง และทำให้การปฏิรูปกลายเป็นการเสริมสร้างต่อยอดรากฐานของรัฐให้มีความยืดหยุ่นและเข้มแข็งขึ้น แทนที่จะเป็นการรื้อถอนตัวตนของรัฐทิ้งไปอย่างเปล่าประโยชน์

3.2 ตารางเปรียบเทียบการจัดลำดับอำนาจแบบเดิมและแบบใหม่

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการจัดลำดับอำนาจแบบเดิมและแบบใหม่ตามมาตรฐานสากล

ประเด็นเปรียบเทียบ	รูปแบบเดิม (Top-down)	รูปแบบใหม่ (International Standard)
จุดกำเนิดอำนาจ	ผู้ถืออำนาจ / คณะรัฐประหาร / ขุนชั้นนำ	ฉันทามติประชาชน (ประชามติ)
ลำดับชั้นความชอบธรรม	กำหนดกติกา $\rightarrow$ ขอการรับรองย้อนหลัง	สถาปนาหลักการ $\rightarrow$ ออกแบบกติกา $\rightarrow$ กำหนดอำนาจรัฐ
สถานะรัฐธรรมนูญ	กลไกจัดการอำนาจเฉพาะหน้า	สัญญาประชาคมที่ยั่งยืน
บทบาทพลเมือง	ผู้รับรองกติกาภายหลัง	สถาปนิกผู้ร่วมออกแบบหลักการ
ฐานความชอบธรรม	ความถูกต้องตามตัวบท (Potestas)	สิทธิอำนาจทางหลักการ (Auctoritas)
ฐานรากเชิงศีลธรรม	ศีลธรรมถูกกำกับโดยรัฐ	ศีลธรรมหลากหลายผ่านเหตุผลสาธารณะ
ทัศนคติต่อความเห็นต่าง	มองเป็นภัยต่อความมั่นคง	เปิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการถกเถียง

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้เขียนจาก Cheeseman, Lynch, and Willis (2018), OSCE/ODIHR (2021), International IDEA (2023) และ Office of the Election Commission (2026)

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าการจัดลำดับอำนาจใหม่ช่วยเปลี่ยนสถานะของรัฐธรรมนูญให้มีความศักดิ์สิทธิ์และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายอย่างแท้จริง โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือการกลับทิศทางของห่วงโซ่ความชอบธรรม จากเดิมที่เริ่มจากผู้มีอำนาจไปสู่ประชาชน เปลี่ยนเป็นการเริ่มจากประชาชนไปสู่การกำหนดอำนาจรัฐ

4. กลไกการสร้างอำนาจอันชอบธรรมผ่านประชามติ

4.1 องค์ประกอบ 4 ประการของการสร้างความชอบธรรม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2569)

เพื่อให้เสียงมหาชน 19 ล้านเสียงกลายเป็น “ต้นทุนทางยุทธศาสตร์” (Strategic Capital) กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต้องเปลี่ยนสถานะจาก “ปลายทาง” มาเป็น “จุดตั้งต้น” ของห่วงโซ่ความชอบธรรม โดยต้องสร้างองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้

(1) Common Ground (พื้นที่ความจริงร่วม): ประชามติคือการแสวงหาคำตอบร่วมกันว่ารัฐไทยจะตั้งอยู่บนหลักการสากลใด และอำนาจอธิปไตยจะถูกจัดวางอย่างไรเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่าง “สถาบันดั้งเดิม” และ “วิถีประชาธิปไตย” หากไร้ซึ่งฉันทามติในระดับรากฐานนี้ รัฐธรรมนูญจะเป็นเพียงเอกสารที่ขาดความผูกพันทางจิตวิญญาณและไร้สิทธิอำนาจที่แท้จริง (Rawls, 1971)

(2) Common Goals (ทิศทางแห่งอนาคต): นิยามเป้าหมายของรัฐต้องเปลี่ยนผ่านจาก “รัฐที่มุ่งเน้นความมั่นคงของสถาบันอำนาจ” สู่ “รัฐที่มุ่งเน้นศักดิ์ศรีและโอกาสของพลเมือง” รัฐธรรมนูญใหม่จึงต้องสะท้อนวิสัยทัศน์ที่สามารถหลอมรวมความต้องการของคนทุกรุ่นไว้ด้วยกันอย่างมีส่วนร่วม

(3) Common Rules (กติกาที่เป็นธรรม): เมื่อหลักการและเป้าหมายชัดเจน รัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่เป็น “กฎของเกม” (Rules of the Game) ที่มีความเป็นกลางและศักดิ์สิทธิ์ ทุกฝ่ายจะยอมรับกติกาโดยคุชฎี เพราะเป็นกติกาที่เกิดจากฐานความชอบธรรมที่สูงเกินกว่าจะบิดพลิ้วได้ (Linz and Stepan, 1996)

(4) Legitimate Power (อำนาจอันชอบธรรม): อำนาจรัฐภายใต้ระเบียบใหม่นี้จะเปลี่ยนผ่านจากอำนาจที่อ้างเพียง “ความถูกต้องตามตัวบท” (Legal Power/Potestas) ไปสู่ “สิทธิอำนาจทางหลักการ” (Moral & Principled Authority/Auctoritas) ตามมาตรฐานของ Venice Commission (2022) ซึ่งเป็นเกราะคุ้มกันรัฐที่แข็งแกร่งที่สุดในโลกยุคใหม่ เพราะเป็นอำนาจที่ตั้งอยู่บนความยินยอมพร้อมใจของประชาชน

4.2 การเปลี่ยนผ่านจากอำนาจเชิงบังคับสู่สิทธิอำนาจทางหลักการ

ในทางรัฐศาสตร์ องค์ความรู้ที่สำคัญคือการเคลื่อนย้ายฐานรากของอำนาจรัฐไทย จากเดิมที่พึ่งพิง Potestas (อำนาจตามกฎหมายที่เน้นการบังคับควบคุม) ไปสู่การสร้าง Auctoritas (สิทธิอำนาจที่ได้รับการยอมรับและเคารพเชื่อถือ) โดยมีประชามติเป็นตัวรับรอง (Endorsement)

การจัดลำดับอำนาจใหม่ในรูปแบบนี้ช่วยลดต้นทุนในการบริหารรัฐ เพราะรัฐไม่ต้องใช้กำลังบังคับเพื่อสร้างความสยบยอม แต่รัฐดำรงอยู่ได้ด้วย “ความยินยอมพร้อมใจ” (Consent of the Governed) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของมาตรฐานรัฐสมัยใหม่ตามหลักการของ Locke (1689) และได้รับการยืนยันโดย (International IDEA, 2023)

5. ตัวแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจรัฐใหม่: การสังเคราะห์เชิงทฤษฎี

5.1 การสังเคราะห์และวิเคราะห์ตัวแบบเชิงทฤษฎี

จากการวิเคราะห์พลวัตการเปลี่ยนผ่านอำนาจรัฐผ่านกลไกประชามติ พ.ศ. 2569 ผู้เขียนได้สังเคราะห์ตัวแบบเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดลำดับอำนาจรัฐ (State Power Reordering) โดยสามารถสรุปเป็นข้อค้นพบเชิงทฤษฎี 3 ประเด็นสำคัญ

(1) การสถาปนา “อำนาจสถาปนาที่เป็นธรรม” (The Just Constituent Power) เดิมทีรัฐธรรมนูญไทยมักถูกมองว่าเป็นเพียง “ผลผลิตของอำนาจอธิปไตย” (Product of the Sovereign) ที่เกิดขึ้นหลังการยึดอำนาจ แต่ผลประชามติ 2569 ชี้ให้เห็นว่า “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ” (Constituent Power) สามารถ

เกิดขึ้นได้จาก “เจตจำนงมหาชน” (General Will) ที่ผ่านกระบวนการประชาธิปไตยทางตรง ซึ่งมีฐานความชอบธรรมที่สูงกว่าอำนาจขององค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยตามปกติ (Constituted Powers) การค้นพบนี้ นำไปสู่บทสรุปที่ว่า รัฐธรรมนูญไม่ใช่แค่กฎหมายสูงสุด แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่องในการนิยามความสัมพันธ์ของอำนาจที่ประชาชนเป็นผู้ทรงสิทธิในการสถาปนาอย่างแท้จริง

(2) ตัวแบบความชอบธรรมเชิงบูรณาการ (Model of Integrative Legitimacy) ความมั่นคงของรัฐธรรมนูญไม่ได้เกิดจากการเลือกข้างระหว่าง “จารีตนิยม” หรือ “เสรีนิยม” อย่างสุดโต่ง แต่เกิดจากการบูรณาการผ่านสมการ $\text{Continuity} \times \text{Change} = \text{State Stability}$ ข้อสรุปสำคัญประการหนึ่งคือการจัดลำดับอำนาจรัฐสู่มาตรฐานสากลต้องทำในลักษณะ “วิวัฒนาการที่มีรากเหง้า” โดยให้สถาบันทางจารีตทำหน้าที่เป็น “สถาบันเชิงเสถียรภาพ” (Stabilizing Institution) และให้การปฏิรูปทำหน้าที่เป็น “พลวัตเชิงการตอบสนอง” (Responsive Dynamics) ภายใต้กติกาที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน การนำทั้งสองส่วนมาวางเป็นปัจจัยนำเข้าร่วมกันเป็นการทำลายมายาคติที่ว่าจารีตและการปฏิรูปต้องเป็นปฏิปักษ์ต่อกันเสมอไป

(3) การเปลี่ยนผ่านจาก Potestas สู่ Auctoritas การเคลื่อนย้ายฐานรากของอำนาจรัฐไทยจากอำนาจเชิงบังคับตามตัวบท (Potestas) ไปสู่สิทธิอำนาจที่ได้รับการยอมรับและเคารพเชื่อถือ (Auctoritas) โดยมีประชาชาติเป็นกลไกรับรอง ช่วยลดต้นทุนในการบริหารรัฐและสร้างความยั่งยืนทางการเมือง ทั้งนี้เพราะรัฐไม่ต้องใช้กำลังบังคับเพื่อสร้างความสยบยอม แต่รัฐดำรงอยู่ได้ด้วย “ความยินยอมพร้อมใจ” (Consent of the Governed) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของมาตรฐานรัฐสมัยใหม่

5.2 ตัวแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจรัฐใหม่ องค์ประกอบหลัก 4 ประการ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยและโครงสร้างอำนาจ ผู้เขียนได้สังเคราะห์ “ตัวแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจรัฐใหม่” (The New State Power Architecture Model) ที่เชื่อมโยงหลักประชาธิปไตยสากลเข้ากับบริบทการเมืองไทย โดยมุ่งเน้นการลดช่องว่างระหว่างหลักการกับการปฏิบัติจริง ตัวแบบนี้ยืนยันว่าอำนาจรัฐที่ยั่งยืนต้องไม่ยึดติดกับศีลธรรมเดียวที่รัฐนิยาม แต่ต้องพัฒนาไปสู่รูปแบบที่เปิดให้ความหลากหลายอยู่ร่วมกันได้ผ่านเหตุผลสาธารณะ

ฐานรากเชิงหลักการของตัวแบบนี้ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

(1) ความสามารถในการวิพากษ์ (Critical Capacity) เปิดโอกาสให้พลเมืองสามารถตั้งคำถาม วิพากษ์วิจารณ์ และท้าทายการใช้อำนาจของรัฐได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องเผชิญกับการปราบปรามหรือการลงโทษ องค์ประกอบนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญของการตรวจสอบอำนาจในระบอบประชาธิปไตย

(2) การมีส่วนร่วมที่หลากหลาย (Inclusive Participation) สร้างกลไกให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะกลุ่มที่เคยถูกกีดกันจากอำนาจ องค์ประกอบนี้ทำให้รัฐธรรมนูญเป็น “สัญญาประชาคม” ที่ครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม

(3) การใช้เหตุผลสาธารณะ (Public Reasoning) ตั้งอยู่บนหลักการของ Habermas (1996) ที่เน้นการอภิปรายอย่างเสรีและเปิดกว้าง โดยใช้เหตุผลและหลักฐานเป็นฐานของการตัดสินใจ แทนการอ้างอำนาจหรืออิทธิพลทางสังคม องค์ประกอบนี้ทำให้ความหลากหลายทางศีลธรรมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

(4) พื้นที่เห็นต่างอย่างปลอดภัย (Safe Space for Moral Dissent) รับรองสิทธิในการเห็นต่างโดยไม่ถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคง ซึ่งเป็นหัวใจของประชาธิปไตยเสรีนิยมตามแนวคิดของ (Held, 2006) องค์ประกอบนี้แตกต่างจากแนวคิดเดิมที่มักมองความเห็นต่างว่าเป็นภัยคุกคามองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ประการนี้ทำหน้าที่เป็นกลไกค้ำจุนที่ทำให้รัฐดำรงอยู่ภายใต้หลักการ และให้หลักการเป็นเครื่องนำทางอำนาจอย่างแท้จริง

5.3 โครงสร้างของตัวแบบการเปลี่ยนผ่านอำนาจ

ระเบียบรัฐธรรมนูญใหม่ไม่ใช่เพียงการจัดทำกฎหมายสูงสุดฉบับใหม่ แต่เป็น “กระบวนการเปลี่ยนผ่านอำนาจ” ที่ยึดโยงกับเจตจำนงมหาชน และมีฐานรากบนหลักการสากล โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน

1. ฉันทามติของประชาชน (Referendum 2569 / Democratic Mandate)

- 1) เป็นกลไกกลางที่ทำหน้าที่ “กรอง” และ “รับรอง” ความชอบธรรมของข้อเสนอทางการเมือง
- 2) เปลี่ยนบทบาทของประชาชนจาก “ผู้รับกติกา” เป็น “ผู้สถาปนากติกา”
- 3) สะท้อนแนวคิด “Constituent Power” ที่เกิดจากเจตจำนงมหาชน ไม่ใช่จากรัฐธรรมนูญ
- 4) เป็นจุดเปลี่ยนทางประวัติศาสตร์ที่ยืนยันว่าอำนาจรัฐสามารถเกิดจากกระบวนการประชาธิปไตยทางตรง

2. ปัจจัยนำเข้าเชิงบูรณาการ (จารีต ↔ การปฏิรูป)

- 1) เป็นการนำสองชั่วอำนาจหลักของประเทศไทยมาบูรณาการกันอย่างมีเหตุผล
- 2) “จารีต” ทำหน้าที่เป็นสถาบันเชิงเสถียรภาพ (Stabilizing Institution)
- 3) “การปฏิรูป” ทำหน้าที่เป็นพลวัตเชิงการตอบสนอง (Responsive Dynamics)
- 4) การบูรณาการนี้ช่วยทำลายมายาคติที่ว่าทั้งสองต้องขัดแย้งกันเสมอ
- 5) สร้างสมดุลระหว่างความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมกับการปรับตัวต่อโลกสมัยใหม่

3. ฐานรากเชิงหลักการ (4 Pillars: Moral & Principled Authority)

เป็นกลไกค้ำจุนที่ทำให้รัฐดำรงอยู่ภายใต้หลักการ ไม่ใช่เพียงอำนาจเชิงบังคับ โดยมี 4 องค์ประกอบสำคัญ

องค์ประกอบ	ความหมาย
Critical Capacity	พลเมืองสามารถวิพากษ์อำนาจรัฐได้อย่างเสรี
Inclusive Participation	ทุกกลุ่มในสังคมมีสิทธิร่วมกำหนดกติกา
Public Reasoning	การตัดสินใจทางการเมืองตั้งอยู่บนเหตุผลและหลักฐาน
Safe Space for Moral Dissent	ความเห็นต่างได้รับการคุ้มครอง ไม่ถูกมองว่าเป็นภัย

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2569)

ฐานรากนี้สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจาก **Potestas** (อำนาจเชิงบังคับ) ไปสู่ **Auctoritas** (อำนาจที่ได้รับ การยอมรับ) โดยมี “ความยินยอมพร้อมใจ” เป็นหัวใจของรัฐสมัยใหม่

ภาพที่ 1 ตัวแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจรัฐใหม่ผ่านกระบวนการจัดลำดับความชอบธรรม โดยมหาชน

ภาพที่ 1 สะท้อนถึง “ตัวแบบการเปลี่ยนผ่านอำนาจ” (Power Transition Model) ซึ่งมุ่งเน้นการ แก้ปัญหาความเปราะบางของสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจในอดีต โดยมีการจัดลำดับความชอบธรรมใหม่ ดังนี้

จุดตั้งต้นของความชอบธรรม - ปัจจัยนำเข้าเชิงบูรณาการ (Inputs) โมเดลเริ่มต้นจากการนำเสนอข้อ อำนาจหลักของประเทศไทยมาบูรณาการกัน ได้แก่ “จารีต” ซึ่งหมายถึงความต่อเนื่องของสถาบันสำคัญและ เสถียรภาพของรัฐ และ “การปฏิรูป” ซึ่งหมายถึงการปรับปรุงโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การนำทั้งสองส่วนมาวางเป็นปัจจัยนำเข้าร่วมกัน เป็นการทลายมายาคติที่ว่าจารีตและการปฏิรูปต้องเป็น ปฏิปักษ์ต่อกันเสมอไป เพื่อสร้างสมดุลระหว่างรากเหง้าดั้งเดิมกับพลวัตของโลกสมัยใหม่

แกนกลางแห่งความชอบธรรม - กระบวนการให้ความชอบธรรม (Core Process) แกนกลาง ของโมเดลคือ “ฉันทามติของประชาชน (ประชามติ พ.ศ. 2569)” ซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเปลี่ยนผ่านอำนาจ จากแบบ “บนลงล่าง” (Top-down) สู่การสถาปนาความชอบธรรมร่วมกัน ประชามติในที่นี้ทำหน้าที่เป็น “ตัวกรอง” (Filter) ที่ทำให้ข้อเสนอทางการเมืองทุกฝ่ายมีความศักดิ์สิทธิ์และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง กระบวนการนี้ถือเป็นหมุดหมายใหม่ทางประวัติศาสตร์ในการสถาปนา “เจตจำนงมหาชน” (Democratic Mandate)

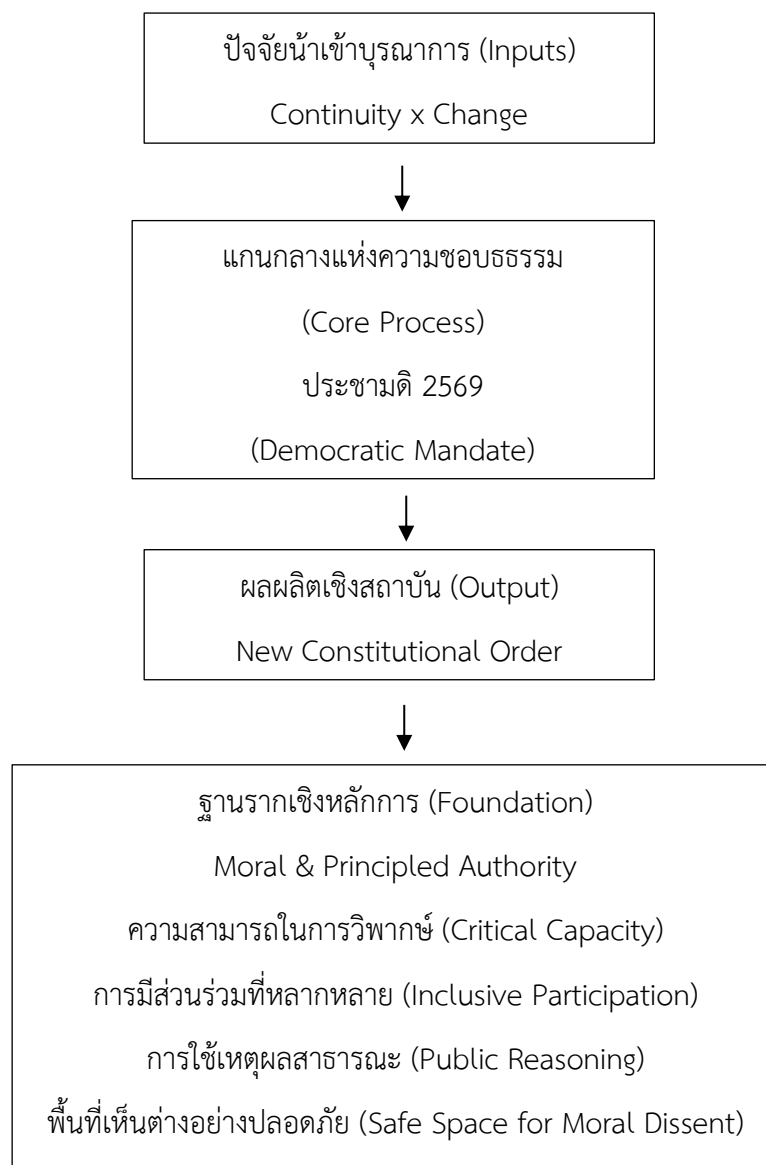
ผลผลิตเชิงสถาบัน (Output) เมื่อผ่านกระบวนการฉันทามติ จะนำไปสู่ “ระเบียบรัฐธรรมนูญใหม่” ซึ่งมีสถานะเป็น “สัญญาประชาคมใหม่ของสังคม” (The New Social Contract) ที่มีรากฐานยึดโยงกับ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2569)

พลเมือง ไม่ใช่เพียงกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อควบคุมอำนาจโดยกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง แต่เป็นกติกาที่เป็นกลาง และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายอย่างดุขุฎิ

ฐานรากเชิงหลักการ (Foundation) ส่วนที่สำคัญที่สุดคือฐานล่างที่ค้ำยันโครงสร้างทั้งหมดไว้ คือ “อำนาจบนหลักการ และมาตรฐานสากล” ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านจากอำนาจที่พึ่งพาตัวบุคคล ไปสู่สิทธิอำนาจทางอุดมการณ์ (Moral & Principled Authority) ฐานรากนี้ครอบคลุมถึงองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการวิพากษ์ (Critical Capacity) การมีส่วนร่วมที่หลากหลาย (Inclusive Participation) การใช้เหตุผลสาธารณะ (Public Reasoning) และพื้นที่เห็นต่างอย่างปลอดภัย (Safe Space for Moral Dissent) เพื่อให้รัฐดำรงอยู่ภายใต้หลักการ และให้หลักการเป็นเครื่องนำทางอำนาจอย่างแท้จริง

ตัวแบบนี้จึงเสนอให้ “หลักการ” เป็นเครื่องนำทางอำนาจและสร้างสิทธิอำนาจทางหลักการ (Moral Authority) ที่มั่นคงในโลกยุคใหม่ โดยมีประชาชนเป็นผู้ทรงสิทธิในการสถาปนาความชอบธรรมตั้งแต่จุดเริ่มต้น

ภาพที่ 2 สรุปตัวแบบการเปลี่ยนผ่านอำนาจ

1. Inputs จารีต ↔ การปฏิรูป (Continuity × Change)
 - เป็นจุดตั้งต้นของโมเดล โดยนำ “จารีต” (Tradition) ซึ่งหมายถึงความต่อเนื่องของสถาบันและวัฒนธรรมทางการเมือง มาผสมผสานกับ “การปฏิรูป” (Reform) ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง
 - การบูรณาการทั้งสองขั้นนี้ช่วยทำลายมายาคติที่ว่าจารีตและการปฏิรูปต้องขัดแย้งกันเสมอ
 - ผลลัพธ์คือ “สมการแห่งเสถียรภาพ” (Continuity × Change = State Stability) ที่สร้างความมั่นคงเชิงวิวัฒนาการ
 2. Core Process ประชามติ 2569 (Democratic Mandate)
 - เป็นกลไกกลางที่ทำหน้าที่ “กรอง” และ “รับรอง” ความชอบธรรมของข้อเสนอทางการเมือง
 - ประชามติในปี 2569 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่เปลี่ยนจากการใช้อำนาจแบบบนลงล่าง (Top-down) ไปสู่การสถาปนาอำนาจร่วมกันโดยประชาชน
 - เป็นการยืนยันว่า “เจตจำนงมหาชน” (General Will) สามารถเป็นแหล่งที่มาของรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง
 3. Output ระเบียบรัฐธรรมนูญใหม่ (New Constitutional Order)
 - เป็นผลผลิตเชิงสถาบันที่เกิดจากกระบวนการประชามติ
 - รัฐธรรมนูญใหม่ไม่ได้เป็นเพียงกฎหมายสูงสุด แต่เป็น “สัญญาประชาคม” ที่สะท้อนเจตจำนงของพลเมือง
 - มีสถานะเป็นกติกากลางที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน ไม่ใช่เครื่องมือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
 4. Foundation: Moral & Principled Authority
 - เป็นฐานรากที่ค้ำยันโครงสร้างทั้งหมดของโมเดล
 - สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากอำนาจเชิงบังคับ (Potestas) ไปสู่อำนาจที่ได้รับการยอมรับ (Auctoritas)
 - ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก
 - Critical Capacity สิทธิในการวิพากษ์อำนาจรัฐอย่างเสรี
 - Inclusive Participation การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม
 - Public Reasoning การใช้เหตุผลและหลักฐานแทนอิทธิพลหรืออำนาจ
 - Safe Space for Moral Dissent พื้นที่ปลอดภัยสำหรับความเห็นต่างทางศีลธรรม
- โมเดลนี้จึงไม่ใช่แค่แผนภาพ แต่เป็น “กรอบแนวคิดใหม่” ที่เสนอให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดความชอบธรรมของอำนาจรัฐตั้งแต่นั้นมา และให้หลักการเป็นเครื่องนำทางอำนาจอย่างแท้จริง

สรุป

การออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2569 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากประชาชนกว่า 19 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของผู้มีสิทธิ ไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขตัวบท แต่คือหมุดหมายสำคัญในการเปลี่ยนผ่านสู่ “สถาปัตยกรรมแห่งอำนาจใหม่”

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเริ่มต้นที่ประชาชนในฐานะผู้สถาปนาหลักการและเป้าหมายร่วมกัน (Common Ground & Common Goals) คือกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาความเปราะบางของรัฐธรรมนูญไทยในอดีตที่มีกีดขวางลำดับขั้นความชอบธรรมจากบนลงล่าง หัวใจสำคัญของการจัดลำดับอำนาจรัฐใหม่ตามมาตรฐานสากลคือการบริหารจัดการผ่านสมการ “จารีต × ปฏิรูป” เพื่อรักษาสมดุลระหว่างเสถียรภาพของสถาบันหลักและความทันสมัยของโครงสร้างทางการเมือง โดยมีประชาติเป็นตัวรับรองสิทธิอำนาจทางหลักการ

ผลการสังเคราะห์เชิงทฤษฎีที่สำคัญคือ “ตัวแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจรัฐใหม่” ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความสามารถในการวิพากษ์ การมีส่วนร่วมที่หลากหลาย การใช้เหตุผลสาธารณะ และพื้นที่ให้ความเห็นต่างอย่างปลอดภัย ตัวแบบนี้ทำหน้าที่ลดช่องว่างระหว่างหลักการประชาธิปไตยสากลกับการเมืองเชิงศีลธรรมในบริบทไทย

สรุปได้ว่า เสียงมหาชนในปี 2569 คือคำประกาศเจตจำนงในการริเริ่มลำดับอำนาจรัฐใหม่ทั้งระบบ เพื่อให้รัฐดำรงอยู่ภายใต้หลักการ และให้หลักการเป็นเครื่องนำทางอำนาจอย่างแท้จริง อันจะส่งผลให้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่กลายเป็น “สัญญาประชาคม” ที่มีความศักดิ์สิทธิ์และยั่งยืนตามมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กร ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1. สภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ควรนำ “ตัวแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจรัฐใหม่” ที่ประกอบด้วย 4 เสาหลัก ได้แก่ ความสามารถในการวิพากษ์ การมีส่วนร่วมที่หลากหลาย การใช้เหตุผลสาธารณะ และพื้นที่เห็นต่างอย่างปลอดภัย ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการออกแบบกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้รัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นสะท้อนเจตจำนงมหาชนอย่างแท้จริงและมีความชอบธรรมในเชิงเนื้อหา ไม่ใช่เพียงความชอบธรรมตามตัวบทกฎหมาย

1.2. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการประชามติ ควรนำหลักเกณฑ์ “Code of Good Practice on Referendums” ของ Venice Commission (2022) และมาตรฐาน International IDEA มาปรับใช้เป็นแนวปฏิบัติในการจัดกระบวนการประชามติครั้งต่อไป

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2569)

โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใสของข้อมูล การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการอภิปรายอย่างเสรี และเท่าเทียม และการป้องกันการใช้ประชาธิปไตยเป็นเพียงเครื่องมือสร้างความชอบธรรมย้อนหลัง (Ex-post Facto Legitimacy) แก่โครงสร้างอำนาจชุดเดิม

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. การศึกษาเชิงประจักษ์เพื่อทดสอบ "ตัวแบบสถาปัตยกรรมแห่งอำนาจรัฐใหม่" ในบริบทของกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญไทยฉบับใหม่ โดยวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ผู้แทนภาคประชาสังคม และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อประเมินว่าองค์ประกอบทั้ง 4 เสาหลักได้รับการตอบสนองในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใด และมีอุปสรรคเชิงสถาบันใดที่ขัดขวางการเปลี่ยนผ่านจาก Potestas สู่ Auctoritas อย่างแท้จริง

2.2. การศึกษาเปรียบเทียบสมการ "จารีต x ปฏิรูป" (Continuity x Change) ในบริบทของประเทศที่ผ่านการเปลี่ยนผ่านทางรัฐธรรมนูญสำเร็จ เช่น แอฟริกาใต้ อินโดนีเซีย และตูนิเซีย เพื่อสังเคราะห์บทเรียนสำหรับการนำ "ฉันทามติมหาชน" จากประชาธิปไตย พ.ศ. 2569 ไปสู่การสถาปนาระเบียบรัฐธรรมนูญที่มีความยั่งยืนและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลในระยะยาว

References

- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Crown Business.
- Cheeseman, N., Lynch, G., & Willis, J. (2018). Electoral Management Bodies and The Quality of Elections in Africa. *Journal of Democracy*, 29(4), 128-142.
- Fishkin, J. S. (2018). *Democracy When The People are Thinking: Revitalizing Our Politics Through Public Deliberation*. Oxford University Press.
- Habermas, J. (1996). *Between Facts and Norms: Contributions to A Discourse Theory of Law and Democracy*. MIT Press.
- Held, D. (2006). *Models of Democracy*. (3rd ed.). Stanford University Press.
- International Institute for Democracy and Electoral Assistance. (2022). *The Global State of Democracy 2022: Forging Social Contracts in A Time of Discontent*. International IDEA.
- International Institute for Democracy and Electoral Assistance. (2023). *The Global State of Democracy 2023: The New Checks and Balances*. International IDEA.
- Linz, J. J., & Stepan, A. (1996). *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Johns Hopkins University Press.
- Locke, J. (1689). *Two Treatises of Government*. Cambridge University Press.

- North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press.
- Office of the Election Commission. (2026). *Report on the Referendum Results for the Constitution Draft of the Kingdom of Thailand, Buddhist Era 2569*. Bangkok: Office of the Election Commission.
- OSCE/ODIHR. (2021). *Guidelines for Reviewing A Legal Framework for Elections*. OSCE/ODIHR.
- Phakirat, W. (2021). *Lectures on Constitution and Public Law*. Bangkok: Read Law.
- Pholkem, S., Sayaprom, S., & Chotivaro, P. M. P. (2021). Citizens and Participation in Local Politics and Governance. *Academic Research Journal*, 4(2), 269-282.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.
- Rousseau, J.-J. (1762). *The Social Contract and the First and Second Discourses*. Yale University Press.
- Saengkanokkul, P. (2020). *Constitution: History of Ideas, Constitutive Power, and Transition*. Bangkok: Forward Party.
- Schmitt, C. (1928). *Constitutional Theory*. Duke University Press.
- Techapirom, K. (2023). *The Dynamics of Thai Politics: Between Tradition and Reform*. Bangkok: Matichon.
- Venice Commission. (2022). *Code of Good Practice on Referendums*. Council of Europe.